

UNESCOS Road Map for Arts Education

Bakgrund

UNESCOS *Road Map for Arts Education* tar sin utgångspunkt i överväganden som gjordes under Världskonferensen för utbildning i estetiska ämnen år 2006 i Lissabon. Dess syfte är att utforska den estetiska undervisningens betydelse för att möta behovet av kreativitet och kulturell medvetenhet under 2000-talet.

Rapporten vill fungera som en inspirationskälla och ett fundament för framtida beslut och handlande inom området, kommunicera en vision om den estetiska undervisningens betydelse samt utveckla konsensus om denna betydelse.

SMoK har ansett dokumentet så betydelsefullt inför framtiden att vi publicerar denna förkortade version för att på bred front sprida UNESCOs idéer och inspirera till engagemang, handlande och beslutsfattande i linje med UNESCOs uppfattning. Road Map for Arts Education är relevant på nationell, regional och lokal nivå och inom formella såväl som informella undervisningsinstitutioner. SMoK ser musik- och kulturskolorna som naturliga och nödvändiga samarbetspartners på alla dessa nivåer genom de lokala kulturskolorna, de regionala nätverken och på nationell nivå genom SMoK.

Mål med undervisningen i de estetiska ämnena

Att upprätthålla den mänskliga rättigheten till utbildning och kulturellt deltagande

De estetiska ämnena är nödvändiga beståndsdelar i en utbildning som leder till individens fulla utveckling. Därför är undervisning i dessa ämnen en allmängiltig mänsklig rättighet för alla, även för dem som på grund av exempelvis språksvårigheter, kulturella barriärer eller funktionshinder ofta utesluts från sådan undervisning. *Se Deklarationen om de mänskliga rättigheterna, artiklarna 22, 26 och 27 och även Barnkonventionen, artiklarna 29 och 31.*

Att utveckla individuella färdigheter

Genom att introducera elever i estetiska aktiviteter och genom att införliva element från deras egen kultur i undervisningen skapas möjligheter för bland annat

- kreativitet
- initiativförmåga
- fantasi
- känslomässig förmåga
- förutsättningar för kritisk reflektion
- en känsla av frihet i tanke och handling.
- stimulans av den kognitiva utvecklingen.

Att generellt förbättra utbildningskvaliteten

Undervisning av hög kvalitet är elevcentrerad och kan definieras som undervisning som är relevant för eleven, men även stödjer allmänna värden som fred och fortsatt utveckling, undervisning som är rättvis i termer av tillgänglighet och resultat och som garanterar social tillhörighet, och slutligen undervisning som reflekterar över och stödjer människans individuella rättigheter.

Undervisning i estetiska ämnen kan skapa aktiv inlärning, en lokalt fungerande läroplan som fångar intresset hos eleverna, respekt för och engagemang för den lokala sociala miljön och kulturen samt bidra till att eleverna får kontakt med högt utbildade motiverade lärare.

Att stödja uttalandet om kulturell mångfald

Medvetenhet och kunskap om konst och kulturutövande stärker individuella och kollektiva identiteter och värderingar och bidrar till att stödja kulturell mångfald. Kulturella symboler och artefakter kan bevaras och användas vidare genom en undervisning i estetiska ämnen som fostrar kulturell medvetenhet, stödjer kulturutövande och förmedlar kunskap och förmåga till uppskattning av kulturellt uttryck (se vidare *UNESCOS universella deklaration om kulturell mångfald*).

Begrepp relaterade till undervisningen

Konstområden

Människor i alla kulturer har skapat konst för att söka svar på och gestalta frågor om sin existens. Benämningarna musik, dans, drama och så vidare används på många håll, men den exakta betydelsen kan variera. När vi här talar om de estetiska ämnena avses i vid mening musik, dans, drama, litteratur, poesi, konsthantverk, design, digital konst, historieberättande, film, media och fotografering. Inom konsten är ofta skapandet lika viktigt som det färdiga resultatet.

Att närma sig undervisning i estetiska ämnen

Undervisningen måste ta sin utgångspunkt i den fantasi, kreativitet och förmåga till innovation som finns hos alla människor, och också i den specifika kultur som eleverna lever i. Uppskattning av sin egen kultur är en bra grund för att kunna ta till sig intryck från andra kulturer. Det finns två olika, men kompletterande sätt att närma sig undervisningen; de estetiska ämnena kan finnas till för sin

egen skull (*Undervisning i estetiska ämnen*), och de kan användas som hjälp för att nå bättre resultat inom andra områden (*Undervisning genom estetiska ämnen*).

Omfattningen av undervisningen

Elever kan tillägna sig estetisk kunskap och estetiska färdigheter på olika sätt. Genom upplevelser, till exempel konserter och föreställningar, böcker m.m, genom studier av konstverk och genom eget konstnärligt utövande. Undervisningen bör omfatta alla dessa moment.

Strategier för en effektiv undervisning

Undervisning i estetiska ämnen kräver kvalificerade lärare inom de konstnärliga ämnena såväl som inom övriga ämnen. Samarbete mellan lärare och utövande konstnärer är också av största vikt. Lärare, konstnärer och andra inblandade måste få tillgång till den utbildning och det material de behöver för att kunna åstadkomma en kreativ undervisning. Kreativt samarbete mellan departement, skolor, lärare, konstnärer, forskare och organisationer ska uppmuntras.

Utbildning av lärare och konstnärer

Utbildning av lärare i de allmänna ämnena

Lärare måste erbjudas de verktyg de behöver för att kunna samarbeta med konstnärer och lärare inom konstämnen, verktyg som kommer att hjälpa dem att utveckla sin fulla potential och att använda konsten i lärandet. Undervisning där de estetiska ämnena integreras med andra ämnen måste kompletteras med särskild undervisning i konstämnen.

Utbildning av lärare i de estetiska ämnena

Utbildning av lärare i estetiska ämnen måste, förutom att ge specialistkompetens inom ett område, röra sig på ett bredare plan. Studier av andra konstområden, ämnesövergripande konstuttryck, didaktik, m.m. måste förekomma.

Utbildning av konstnärer

Konstnärer, och även andra professionella inom kulturområdet, bör få möjlighet att utveckla pedagogiska färdigheter. Gemensamma aktiviteter mellan konstnärer och lärare under utbildning kan skapa goda möjligheter för framtida samarbete.

Samarbete

Estetiska ämnen har ofta gott stöd i policydokument. För att nå målen krävs samarbete på alla nivåer, inte minst på departementsnivå där kultur- och utbildningsdepartement har ett gemensamt ansvar.

Regerings- och samhällsnivån

Utbildnings- och kulturdepartement kan samarbeta för att utforma gemensamma riktlinjer och också ge uppdrag åt kommunerna. Riktlinjerna bör sträva efter att placera konst och kultur i undervisningens centrum snarare än i periferin.

Skolnivån

Människor i stadsregioner och tätbebyggda områden har i regel tillgång till någon form av kulturutbud. Detta ger möjligheter till samarbete mellan skolorna och kulturinstitutionerna. På många håll pågår sådana samarbeten men omfattningen och effektiviteten varierar. Samarbetena är i regel i form av att skolorna besöker kulturinstitutionerna, men även andra mer integrerade former förekommer.

Lärarnivån

Genom att bjuda in konstnärer med deras specifika erfarenheter för att i samarbete utveckla projekt kan skolans undervisning dra fördel av nya upptäckter som kan komplettera och berika metodiken. För att denna typ av samarbete ska få den spridning som krävs måste inte minst frågor av ekonomisk natur lösas.

Forskning och kunskapsöverföring

Att bygga upp och vidmakthålla kreativ kapacitet och kulturell medvetenhet genom undervisning i estetiska ämnen är en svår uppgift. För att beslutsfattare ska ha tillgång till relevant underlag är det nödvändigt att det tillhandahålls bevis på undervisningens effektivitet. Forskning visar att undervisning både kan ge näring åt kreativiteten och hindra den, men mekanismerna för detta är inte särskilt väldokumenterade. En del forskning inom området har bedrivits, men i många länder är resultaten knapphändiga och svåra att få tillgång till.

Det finns på många håll i världen exempel på framgångsrik utformning och implementering av program för estetisk verksamhet, men ofta finns brister i de teoretiska utgångspunkterna och i dokumentationen.

Det finns därför ännu få fallstudier som kan användas som stöd i argumentationen för vikten av undervisning i de estetiska ämnena.

Sammanfattning och tips på vidare läsning

För att lyckas med uppdraget att bygga upp kreativ kapacitet och kulturell medvetenhet i det tjugoförsta århundradet måste alla krafter i samhället engageras.

Det måste säkerställas att barn och ungdomar får tillgång till kunskap, färdigheter och kanske än mer viktigt värderingar, attityder och moraliska vägvisare för att bli ansvarstagande medborgare i världen och garanter för en hållbar framtid.

En universell utbildning av god kvalitet är nödvändig. Denna kan emellertid bara vara god om den förmedlar insikterna och perspektiven som endast kan uppnås genom undervisning i de estetiska ämnena.

Det är vår förhoppning att denna ”Road Map” används som en vägledning för att implementera och stödja undervisning inom de estetiska områdena.

Läs vidare!

UNESCOS Road Map for Arts Education www.unesco.org

Via denna webbplats kan man också finna Deklarationen om de mänskliga rättigheterna, den universella deklARATIONEN om kulturell mångfald, barnkonventionen, Rapporterna i serien undervisning för alla (Education for All) m.m.

Även ett stort antal fallstudier inriktade på undervisning i de estetiska ämnena finns publicerade här.

The Wow Factor av Anne Bamford En rapport om ett internationellt forskningsprojekt som gjorts för att kartlägga den estetiska undervisningens förekomst och effekter.

UNESCOS rekommendationer med utgångspunkt från Road Map finns att ladda ner på www.smok.se